

EDITH SÖDERGRAN

LANDET
SOM ICKE ÄR

EDITH SÖDERGRAN

LANDET
SOM ICKE ÄR

HELSINGFORS

Holger Schildts Förlag

LANDET SOM ICKE ÄR

EDITH SÖDERGRAN

LANDET
SOM ICKE ÄR

(EFTERLÄMNÄDE DIKTER)

HELSINGFORS
HOLGER SCHILDTS FÖRLAG

HELSINGFORS
1 9 2 5
A.-B. F. TILGMANN'S TRYCKERI

ntamo 2012
ISBN 978-952-215-348-7
Tryck:
BoD – Books on Demand, Norderstedt, Tyskland

www.ntamo.net

FÖRORD

»Konstnären arbetar alltid i mörker och varje ljusstråle faller på hans arbete», skrev Edith Södergran i sina efterlämnade anteckningar. Själv var Edith Södergran alltid i livet omsvept av en oförklarlig anonymitet och jag tror att det är överensstämmande med hennes skygga väsen att låta den fortbestå även efter döden. Verket ensamt skall stråla och vittna om en själ som ensam gick över bryggor högt uppe i luften — »skimrande och sönderflytande bryggor, färgade i pärlemor», som det står i sagan om prinsessan Hyacintha.

Här skola därför endast några av de viktigaste data ur hennes korta levnadssaga återges. Hon föddes år 1892 i Petersburg av finlandssvenska föräldrar — härstammande från Österbotten — och framlevde sin barndom i Finlands ödsli-

gaste gränstrakt, i en villa invid den ryska kyrkan i Raivola, omgiven av denna trädgård hon aldrig tröttnade att besjunga. Hon genomgick den tyska kyrkoskolan — Peterschule — i Petersburg, insjuknade vid sexton års ålder i lungtuberkulos, vistades några år i Schweiz (Davos) och därefter i Raivola, där hon — efter ett lidande som mot slutet gjorde döden till en efterlängtnad och kär befriare — insomnade i den eviga vilan midsommardagen 1923.

Den första diktsamlingen »Dikter» utkom år 1916. Sedan följde »Septemberlyran» 1918, »Rosenaltaret» 1919 och »Framtidens skugga» 1920. År 1919 utgav hon även en liten samling aforismer, kallad »Brokiga iakttagelser». De efterlämnade dikter som nu, två år efter hennes död, sammanförts under titeln »Landet som icke är» härröra från skilda perioder. Dikterna i den första avdelningen från åren omkring 1916, i den andra från 1917—18, i den tredje från 1919—20 och i den sista från åren 1922—23.

*

I en egendomlig ofullbordad drömmonolog — Hyacintha — har Edith Södergran tecknat det själens landskap, där hon hörde hemma och

där hennes dikter blommade i en fågning som ej förgår. Den är ett brottstycke av en dikt om hennes egen skaparhemlighet. Och prinsessan Hyacintha är ingen annan än det hemlighetsfulla väsen, i strålände frigjörd gestalt, som har drömt drömmarna i Edith Södergrans dikter.

Skildringen av Hyacinthas sagoslott och den paradisiska omgivningen, de kringliggande öarna: jungfruön, midnattsön, ambassadön, eremitön, vilka likt strålände symboler omslöt slottet, och sjön, som var skön om sommaren men ändå skönare »när novembersolen göt sitt bleka guld, det dyraste, det sista» över dess isbetäckta yta — skildringen av detta drömlandskap och de gudalika människor Hyacintha där umgicks med i lycklig frihet glöder i färger och skälver av en lidelse som bara hemlängtan alstrar. Man anar att detta är det hem skaldinnan — själv landsflyktig i ensamhetens, lidandets och sjukdomens ogästvänliga land, där bittra tistlar och brännande nässlor frodas — har skapat sig i fantasien, en fridlyst ort, där den sårade själen finner en tillflykt, sägande: Här, blott här i denna drömmens purpurvärld är mitt hem.

Hennes dikter voro ingenting annat än glimtar, plötsligt uppflammande visioner av detta

lidelsefullt åtrådda hemland, drömland. Nu när hon är borta förstå vi bättre hur ensam hon var ibland oss. Så i yttre avseende isolerad som hon ha väl få diktare levat, så ensamma som hon ha inte många stått i sin andliga strid. Vi ha endast småningom börjat förstå varför hennes visor voro annorlunda än våra. Inför de allra sista dikterna — visorna till döden — måste våra ögon öppnas, och vi skola nu bättre än förr skönja det »darrande purpursken» som hemlängtan brett över alla Edith Södergrans dikter. Dessa sista dikter äro de fulländade, redan ojordiska visionerna av »landet som icke är»:

Landet, där all vår önskan blir underbart uppfylld,
landet, där alla våra kedjor falla,
landet, där vi svalka vår sargade panna
i månens dagg.

Och purpurstrimman i hennes dikter är oförgänglig liksom vinet i Hyacinthas glas: även om glaset krossats, »skall hennes vin dock ha varit till, dess smak, dess hemliga sammansättning skall aldrig förgås och det skall aldrig saknas på det bord där i framtiden de kostbara vinerna komma att stå».

Hagar Olsson.

ntamo 2012

www.ntamo.net